

ДИРЕКТ-КОСТИНГ ЯК ОСНОВНИЙ МЕТОД КАЛЬКУЛЮВАННЯ ВИТРАТ В МІЖНАРОДНІЙ ПРАКТИЦІ

*Пакуліна А.А., к. е. н, доцент,
Рочева Г.В.*

Харківський національний університет будівництва та архітектури

Найважливішим об'єктом управління на сучасному підприємстві є витрати, тому досить важливим є правильний вибір методів та моделей управління витратами, які будуть сприяти ефективному розвитку підприємства та зростанню його конкурентоспроможності. В міжнародній практиці існують наступні основні системи калькулювання витрат та формування фінансових результатів діяльності:

- «абсорпшен-костинг» – облік витрат і калькулювання повної собівартості продукції (робіт, послуг);

- «директ-костинг» – облік витрат і калькулювання собівартості продукції на основі змінних витрат.

У кожній з цих систем є свої особливості. Абсорпшен- і директ-костинг - два різних методи виробничого калькулювання. Основна їхня відмінність полягає в порядку розподілу постійних витрат між калькуляційними періодами.

Абсорпшен-костинг - калькуляція з повним розподілом витрат - мається на увазі визначення собівартості продукції з розподілом всіх витрат між реалізованою продукцією і залишками товару. Причому в рамках цього методу може обчислюватися виробнича або повна собівартість. Калькуляція з повним розподілом витрат полягає в розрахунку виробничої собівартості на основі прямих (трудових і матеріальних) і непрямих загальновиробничих витрат, які розподіляються в собівартість продукції. Загальновиробничі непрямі витрати або використовуються для обчислення повної собівартості, або підраховуються як витрати періоду, тобто не зв'язуються з фізичними одиницями готової продукції і списуються за період (місяць, квартал, рік). Повна собівартість, таким чином, складається з виробничої собівартості плюс загальногосподарські (управлінські, збутові) витрати [1].

Схема формування прибутку для системи абсорпшен-костинг виглядає наступним чином:

1. Виручка від реалізації.
2. Прямі виробничі витрати: основні матеріали; основна заробітна плата.
3. Загальновиробничі витрати.
4. Валовий прибуток. $(4) = (1) - (2) - (3)$.
5. Загальногосподарські витрати (комерційні та адміністративні).
6. Операційний прибуток. $(6) = (4) - (5)$. [1]

Основною особливістю системи директ-костингу є розрахунок собівартості продукції за змінними витратами. Ця система спирається перш за все не на функціональну класифікацію витрат (виробничі, закупівельно-збутові, управлінські), а на їхнє ставлення до рівня ділової активності (обсягу випуску).

Собівартість обчислюється за змінною частиною витрат. У цій системі тільки змінні витрати будуть вважатися витратами на продукт, тобто брати участь в обчисленні запасів і прибутку відповідно до руху фізичних одиниць продукції.

Система «директ-костинг» має декілька різних особливостей: перша — поділ виробничих витрат на змінні і постійні; друга — калькулювання собівартості продукції за обмеженими витратами; третя — багатостадійність складання звіту про прибутки. Процес обліку відбувається в два етапи [2].

На першому етапі встановлюється зв'язок обсягу виробництва готової продукції з прямими (змінними) витратами, відображається рентабельність виробництва окремих видів продукції. На другому етапі узагальнені на одному рахунку непрямі (постійні) витрати зіставляються з внеском, отриманим від реалізації кожного виду продукції. Результат відображає рентабельність всього виробництва) і реалізації. Таким чином, ця система орієнтована на реалізацію. Чим більший обсяг реалізації, тим більше прибутку отримує підприємство. Оцінюють готову продукцію і незавершене виробництво тільки за змінними (прямими) витратами. Така система оцінки спонукає підприємства знаходити можливості збільшення реалізації [2].

У світовій практиці використовують два види директ-костингу: метод змінної собівартості, або простий директ-костинг; метод змінної та прямої собівартості, або розвинутий директ-костинг. Схема формування фінансових результатів методом змінної собівартості (простий):

Обсяг реалізації - Змінна собівартість = Маржа (різниця) - Постійні витрати = Маржа (різниця) - Результати (+, -).

Схема формування фінансових результатів методом змінної та прямої собівартості (розвинутий):

Виручка від реалізації - Змінна собівартість = Маржа I;

Маржа I - Постійні прямі витрати = Маржа II;

Загальна (маржа I+ маржаII) - Постійні непрямі витрати = Результат (+,-).

Аналіз варіантів розвинутого і простого директ-костингу (маржинального обліку), які використовують в практиці зарубіжних підприємств, свідчить, що завдяки цим методам підвищується ефективність управління витратами [1].

Використання в управлінні собівартістю показника повної собівартості може призвести до прийняття хибних стратегічних рішень щодо виробничої програми. Тому управляти необхідно не повною собівартістю, а окремо змінними та постійними затратами. Для цього потрібна відповідна інформація не про повну собівартість, а окремо інформація про постійні та змінні витрати, яка системно формується при використанні розвинутого директ-костингу.

Література:

1. Голов С. Ф. Управлінський облік: підручник. К.: Лібра, 2004. 704 с.

2. Організація обліку витрат і результатів діяльності в системі «директ-костинг».

URL:

https://pidru4niki.com/12090810/finansorganizatsiya_obliku_vitrat_rezultativ_diyalnosti_sistemi_direkt-kosting_.